

Nr. 38.

Warszawa

9/21 września 1867 r.

Wychodzi w każdą sobotę.

Redakcja przy ulicy Nowy Świat Nr. 28.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Wiadome jest prawo fiziologiczne, że cisza sprzyja wszelkiemu zapłodnieniu, wszelkiemu wylęganiu (incubatio). Prawo to w znaczeniu przenośném stosuje się w całéj swéj mocy i do życia zbiorowego narodów, spółeczności: wszelkie wstrząśnienia polityczne i spółeczne niszczą zarody pracy, tamują wszelki ruch normalny, wszelki rozwój żywotny. Otóż nasuwa się pytanie: dlaczego cisza obecna nie sprzyja rozwojowi życia społecznego, zwłaszcza stosunków ekonomicznych; a co najwięcéj, jest tylko dobrym warunkiem wylęgania się kaczek politycznych? Tłumaczy się to bardzo prosto: cisza ta nie jest stanowczą, ani prawdziwą; a owe kaczki nie zawsze bywają kaczéj natury. *Bremer Handelsblatt* utrzymuje że zjazd salzburski ma wielką doniosłość; że Austrja za wyparcie z Włoch i Niemiec, za skompromitowanie wreszcie, nie może poprzestać na małych kompensatach, ażeby wejść w układy z Francją.

Drugą drażniącą okolicznością jest pogloska o zamierzonym przyjeździe cesarza Napoleona do Berlina. Miałoby to bezpośredni związek z dwiema wielkiemi kwestjami—niemiecką i wschodnią, których dojrzałość zbliża się szybkiemi krokami, a w załatwieniu których rola Prus będzie ważną. Co do kwestji wschodniéj, znaczącym pod tym względem objawem jest rozdraźnienie przeciwko Prusom tureckiéj prasy urzędowéj.

Trzecią okolicznością niepokojącą jest sprawa rzymska: w nowéj fazie téj sprawy chodzi, według domysłów, o zmianę konwencji wrześniowéj. Zgodnie z opinją publiczną, rząd włoski przechyla się ku stronnictwu ruchu, i żąda stanowczego załatwienia téj kwestji,—co i pod względem finansowym nie jest rzeczą obojętną, gdyż dla zabespieczenia obecnego stanu rzeczy Włochy zmuszone są utrzymywać około Rzymu 40 tysięcy wojska, wielkim kosztem, a wbrew własnemu interesowi.

W obec takich kombinacij, zastój nie jest wcale rzeczą dziwną; ale tém nie mniéj zatrważa na serjo, iż rząd francuski widząc konieczność zbadania położenia, wyznaczył przy ministerjum skarbu specialny komitet, do składu którego powołał znakomitości finansowe: dyrektora banku francuskiego, dyrektora kredytu ziemskiego, kilku bankierów i t. p. Mówią wreszcie o zamiarze podtrzymania upadającego Kredytu ruchomego przez upoważnienie pożyczki 100/m. fr. pod zaręczeniem dyrektorów téj instytucji. Czy nie lepszym środkiem uregulowania interesów handlowych byłoby zwinięcie niż poparcie Kredytu ruchomego, — gdy instytucja ta, będąca w gruncie *spekulacją na kapitały*, nie ma zdrowéj podstawy i prowadzi do rezultatów przeciwnych założeniu?

Dyrektor banku włoskiego układa się w Paryżu o pożyczkę 50/milj. w złocie, co da bankowi możność wypuszczenia na 150/m. biletów, a to dla poparcia bliskiego podpisu na obligacje hipoteczne.

Targ pieniężny warszawski pozostał bez ruchu. W kursach wexli zagranicznych zaszło małe polepszenie.

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 13/19 września.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU: Piątek 13 wrześ.	Sobota 14	Poniedz. 16	Wtorek 17	Środa 18	Czwar. 19	Stosunek do równi na 100
			R	u	b	l	e		
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500)	4	100	.	.	.	.	.	.	.
Bilety Skarbu Kr. Pol.	4,32	100	.	.	.	.	.	.	.
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	101,50	.	.	.	.	.	135 1/2
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z. 300) z kup	5	45	50,75	.	.	.	.	.	112 3/4
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	27	.	.	.	.	.	90
	5	30	33,75	.	.	.	.	.	111 2/3
Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy)	0	100	*56	.	.	.	.	.	*56
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	57,75	37,75	57,50	57,50	57,50	57,50	57 1/2
kupon	.	.	.	.	.	.	.	1,21 1/4	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	*71	.	.	.	.	.	*71
6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	114,75	114,75	115	115	115	114,75	114 3/4
„ „ z 1866 r.	5	.	.	.	107	107	107	107	107
Metaliki (300) lutowe	4	100	100,33	100,33	100,33	100,33	100,33	100,33	100 1/3
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100	100	100	100	.	.	100
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	76,25	.	76	76	76	76	76
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000)	4	100	79,60	79,60	79,60	79,50	79,60	79,67	79 2/3
„ „ „ ser. 2	4	100	69,30	69,10	69,30	68,83	68,83	68,83	68 5/6
„ „ kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,96 2/3	.
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	.	.	.	.	.	.
„ „ W-B. (100. 150)	4	100	54,47	.	.	54,50	54,83	55	55
„ „ Teresp. (100)	5	100	81,50	.	.	.	.	81,50	81 1/2
„ „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	*84	*84
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	*108,75	.	.	.	.	.	*87
Obligacje „ „	1 1/2	100	.	.	.	.	.	*109	.
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	107,10	106,50	106,20	106,05	106,20	106,20	114 3/8
Gdańsk (100) „	.	92,857	.	.	105,90	.	105,90	106,05	114 1/5
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	162,30	.	.	162,30	.	115 1/5
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	7,32	7,29	7,26 1/2	7,26	7,29	7,28	115 1/2
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	86,85	86,55	86,70	87	86,85	115 2/3
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	.	87,90	87,75	87,60	87,60	.	94 2/3
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	.	.	99,17	.	99 1/6
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	.	.	.	.	.	5,98	116 1/8
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	5,90	118
Dukat holenderski	.	3	.	.	.	.	.	3,43	114 1/3
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	.	1,15	115
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	.	1,08 1/2	116 6/7
Gulden austrjacki (papierowy)	.	0,62.906	.	.	.	.	.	0,60	95 1/8

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Petersburg.	Londyn.	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Amsterd.
bankowa:	6%	7 1/2 (10)	2	2 1/2	4	4	2 1/2	2 1/2
giełdowa:	—	8 1/2 (9 1/2)	1 (1 1/2)	2 1/4	4	2 3/4	1 3/4 (2)	2 1/2.

DOCHODY DRÓG ŻELAZNYCH W.-WIED. I W.-BYDG.,

za m. sierpień 1867 r.

		W. Wied.	W.-Bydg.
Z przewozu osób	rubli	68.337, 78	18.875, 41
— towarów	„	147.995, 58½	20.672, 88½
Różne dochody	„	14.288, 77	7.887, 79
Razem	„	230.622, 13½	47.436, 08½
W tymże miesiącu 1866 było	„	202.999, 25	41.387, 73
Zatém w r. b. więcéj	„	27.622, 88½	6.048, 35½

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 10 września	w ciągu tygod. przyb. (+) ub. (—)	w d. 17 września
	rubli		
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Warsz.	2.086.239, 70½	+ 168.909, 48½ — 110.101, 07½	2.145.048, 11½
w Łodzi.	208.136, 54	+ 9.857, 54 — 28.361, 50	189.632, 58
w Włocł.	97.390, 65	.	97.390, 65
„ zagranicznych	325.976, 83½	— 244.638, 29	81.338, 54½
2. Zaliczenia na papiery publiczne...	1.005.875, 93	+ 11.979, 44 — 11.901, 44	1.005.953, 93
3. „ na zast. towarów a) wełny.	498.104, 22	+ 15.596, 29 — 29.333, 29	484.367, 22
b) in. tow.	251.918, 48½	+ 335, 49 — 10.046, 73	242.207, 24½
Łącznie (3)	750.022, 70½	— 23.448, 24	726.574, 46½
4. „ „ kosztowności.....	658.393, 83	+ 8.341, 93 — 3.781, 28	662 954, 48
5. Otwarte kredyta......	5.460.709, 21	+ 521.125, 99½ — 484.328, 91½	5.497.506, 29
6. Kasa: Monety srebrne............	2.686.922, 46¾	— 8.373, 91¼	2.678.548, 55½
„ złote.............	20.002, 10	.	20.002, 10
Bilety Banku Polskiego.....	549.462, .	+ 24.641, .	574.103, .
„ Kred. Cesarstwa......	766.204, .	— 423.136, .	343.068, .
Łącznie (6)	4.022.590, 56¾	— 406.868, 91¼	3.615.721, 65½

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 5/6 września 1867 r.

STAN CZYNNY

	B. francuski.	B. angielski
	franków	
Fundusz metaliczny.....	961.680680	601.807050
Portfel..............	451.150324	436.412950
Zaliczenia na złoto i rozm.	90.692908	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in......	85.250900	321.131800
Dług skarbu i inne wart..	157.350228	375.000000
	1.746.125040	1.734.351800

STAN BIERNY

	B. francuski.	B. angielski.
	franków	
Bilety w obiegu........	1.121.444125	601.573500
Przekazy z term. kilkod.	30.561251	14.015825
Rachunki bieżące prywatne.....	332.745982	471.658100
Rachunki bieżące skarbowe....	32.533091	191.827675
Kapitał zakładowy.....	182.500000	363.825000
Zysk do kapit. doliczony	7.044776	
Inne bierniki.........	39.295815	91.451700
	1.746.125040	1.734.351800

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Potrzeba popularyzowania ekonomiki.** Wkrótce zapewne nadejdzie czas, kiedy uznaną będzie konieczność wprowadzenia wykładu popularnego ekonomiki do szkół elementarnych. Większa połowa doroślejszych dzieci obojéj płci, zmuszoną jest zarabiać na utrzymanie życia przez pewien rodzaj sprzedaży lub kupna; po większéj części sprzedają swą pracę za zarobek. Natura tego zarobku, stanowiącego główną podstawę ich bytu, powinna być im dobrze znaną; a poznać ją trudno bez poznania pierwszych zasad ekonomiki. Zarzut że ekonomika nie jest przystępną dla dzieci, łatwo odeprzeć przykładem. Trzej Anglicy Ellis, Shields i Dr. Dawes, z najlepszym skutkiem wprowadzili do kilku szkół elementarnych w Londynie i Hereford popularny wykład ekonomiki; okazało się że dzieci, ze wszystkich wykładanych im przedmiotów, najchętniéj téj nauki słuchali, i najwięcéj z niéj odnieśli korzyści.

Rozbierając potrzebę popularyzowania ekonomiki, *The Economist* z 10 sierpnia r. b. mówi: „Nadużycia stowarzyszeń robotniczych, na które obecnie tak narzekają w Anglji, nie prędzéj zostaną usunięte, aż robotnicy, przez rozumowanie, będące owocem wcześnie zaszczepionych zasad ekonomiki, a nie przez argumenta i fakta z góry im narzucone, przyjdą do przekonania, że pewne czynności stowarzyszeń są rzeczywiście nadużyciami, które w interesie robotników powinny być zniesione. Jedynym środkiem dojścia do tego celu jest nauczanie ekonomiki w szkołach elementarnych."

Popularyzowanie ekonomiki w Anglji uznane już zostało, i wiele na tém polu zrobiono; zmusiła do tego potrzeba. Bezrobocia i nadużycia stowarzyszeń robotniczych wywołały nową pracę Dra John'a Watts z Manchester „*Catechism of Wages and Capital*" (katechizm zarobku i kapitału). Mały ten traktacik, ułożony w formie pytań i odpowiedzi, doskonale objaśnia stosunek kapitału do pracy. Może ta niewielka a nader użyteczna praca Dra Watts znajdzie u nas tłumacza. Wprawdzie potrzeba popularyzowania ekonomiki w kraju naszym nie tak jeszcze czuć się daje jak w Anglji, — jeżeli wszakże rospowszechnienie téj wiedzy przed wywołaniem naglącéj potrzeby nastąpi, może unikniemy wielu klęsk, przez jakie Anglja przechodziła lub obecnie przechodzi.

— **Dziewiąty kongres ekonomiczny niemiecki** otwarty 26 sierpnia w Hamburgu (prezes Braun z Wiesbaden, vice-prezesi: Kersmann z Hamburga i Lesse z Berlina) między innemi zajmował się kwestją mieszkań w wielkich miastach. Stanęło na rezolucji, że kwestja ta może być rozwiązaną jedynie przez zachowanie wszelkich warunków sanitarnych w budowie domów. Warunki te powinny być wskazane przez rządy, sama zaś budowa pozostawiona działalności prywatnéj, która stosować się będzie do potrzeb czasu.

— **Przystąpienie (zamierzone) Austrji do konwencji monetarnéj.** W następstwie konferencji monetarnéj międzynarodowéj r. b. (17 czerwca—6 lipca), reprezentowane na niéj rządy, w liczbie 20, wezwane zostały przez rząd francuski o zadeklarowanie swéj opinji co do zasad na konferencji uchwalonych. Po otrzymaniu deklaracij zamierzone jest zwołanie w połowie lutego 1868 r. nowéj konferencji w celu obmyślenia praktycznych środków wykonania. Tymczasem jeden z członków konferencji tegorocznéj, delegowany austriacki, baron Hock, zaraz po skończeniu narad, oświadczył ze strony swojego rządu chęć porozumienia się z 4-ma rządami uczestnikami konwencji 23 grudnia 1865 r. względem przystąpienia do układu na zasadach obecnie uchwalonych. Skutkiem tego oświadczenia, nastąpiły niezwłocznie pomiędzy panem Hock'em i delegatami rządu francuskiego narady, z których wypłynęły wnioski do projektu konwencji, przesłane rządom innych państw do konwencji, 1865 r. należących (Włoch, Belgji, Szwajcarji). Wnioski te, jako pierwszy krok ku zastosowaniu zasad przez konferencję 1867 r. przyjętych, budzą wielki interes i dlatego podajemy je w głównych zarysach.

1. Austrja przyjmuje postanowienia konwencji z r. 1865 co do monety złotéj. Ażeby jednak obok tego utrzymać swoją jednostkę — gulden srebrny, doprowadza wartość jego do $2,^{50}$ fr. (zamiast obecnéj $2,^{46}$), tak iż moneta złota 2 guld. będzie = 5 fr.; 4 gul. = 10 fr.; 8 gul. = 20 fr., monety przez konwencję z r. 1865 ustanowione. Nadto jak Francja tak i Austrja zachowują sobie prawo bicia monet 25 fr. = 10 guld.,—a to dla zbliżenia się z gwineą angielską. Monety złote austriackie mają być téj samej próby, wagi i kształtu, co monety konwencijne; w stemplu mieć będą napis w guldenach i we frankach. Warunek ten zapewni im przyjęcie w obiegu nietylko krajów do konwencji należących, ale i innych.

Termin wprowadzenia w wykonanie układu oznaczony na 1 stycznia 1870 r.

Z wejściem Austrji do konwencji monetarnéj, przeszło 100 miljonów ludności używać będzie monety jednego systemu.

— **Droga żelazna W.-Terespolska** w d. 18 września otwartą została w dalszym ciągu od stacji Biała do Terespola; tak więc cała linja terespolska jest już w ruchu. Pociąg osobowy wyprawiany codziennie z Pragi o godzinie 10 rano, przychodzi do Terespola o g. 4 m. 32 po p.; odwrotnie z Terespola odchodzi o g. 11 m. 5 rano i staje na stacji Praga o g. 5 m. 36 po p.

Otwarcie ostatniego oddziału drogi przyśpieszone zostało dla dogodności publicznéj, przed ukończeniem budynku pasażerskiego w Terespolu; przeto expedycja osób i pakunków odbywa się w tymczasowo urządzonem na ten cel zabudowaniu.

— **Wystawa płodów gospodarstwa wiejskiego** w Warszawie dziś otwartą zostaje i trwać będzie tydzień, t. j. do 28 września. W tym ostatnim dniu nastąpi rozdanie wystawcom nagród w medalach, listach pochwalnych i pieniądzach. Bilety wejścia na wszystkie oddziały wystawy po kop. 10, — a dla włościan bezpłatnie, wydawane będą w kasach przy wejściu.

W drukarni Gazety Polskiéj. Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.